

PRIMERI

1. A hoče posoditi B-ju 100 sestercev. Ta jih sprejme misleč, da so mu podarjeni.

A je hotel skleniti posojilno pogodbo B pa je mislil da gre za darilno pogodbo. Gre za zmoto o pravnem poslu. Ker stranki ne izrazita ustrezne poslovne volje ne nastane darilna niti posojilna pogodba.

2. A hoče kupiti od B-ja odsotnega sužnja Stiha, B pa sklene prodajno pogodbo glede Pamfila.

Pogodba ni veljavna, ker gre za zmoto o osebi.

3. Zapustnik je v oporoki odredil, da naj bo njegov dedič A, če bo njegov dedič tudi B (»Moj dedič bodi A, če bo moj dedič tudi B«). Za kakšno postavitev dediča gre in kaj bo z njeno veljavnostjo?

5. A da B-ju prstan, naj ga B podari C-ju, B pa ga izroči v svojem imenu. Kakšno je razmerje med njimi? Eventuelne tožbe. (137)

Prstan ni postal last C-ja, ker ga B na C-ja ne more prenesti več pravic, kot jih ima sam. Ker je B dal C-ju ukraden prstan, ga C ne more priposestvovati. Če A toži C-ja z actio doli ima C ugovor (exceptio doli) ker je A tako ali tako hotel, da ima C prstan in je končen rezultat isti.

6. A ukrade B-ju sužnja in ga proda dobrovernemu kupcu C-ju. Kaj svetuješ C-ju, če je že plačal kupnino in kaj če še ni plačal kupnine?

Če je C že plačal kupnino naj zoper A-ja naperi actio empti in zahteva, naj mu povrne interes, ki ga ima C na tem, da bi postal lastnik kupljene stvari. Če C še ni plačal kupnine naj uveljavi ugovor preteče evikcije in odloži plačilo kupnine.

7. A in B sta solastnika sužnja. A ga z manumisijo izpusti. Kakšne posledice ima ta pravni posel?

Po Justinijanovem pravu je imela oprostitev sužnja, ki jo je izvršil samo eden od solastnikov to posledico, da so morali tudi ostali solastniki prodati svoj deleže katere so imeli na sužnju in je tako dobil prostost – favor libertatis

8. A in B skleneta kupoprodajno pogodbo glede konja. Prodajalec A obljubi tudi, da bo B-ja učil jahati. Kako lahko B iztoži ure jahanja?

Kupoprodajna pogodba je bonae fidei, zato je dogovor v zvezi z njo iztožljiv z tožbami iz te pogodbe – z actio empti

9. Lastnik zemljišča A ima stvarno pravico zajemanja vode na B-jevem zemljišču. Ali lahko A nese C-ju vodo? Tožbe B-ja! (226)

Ne zato ker sme A uporabljati zemljiško služnost le v tolikšnem obsegu kolikor je to potrebno za njegovo zemljišče. B lahko zoper njega naperi služnostno tožbo.

**10. Kaj se zgodi, če je A v oporoki zapisal: »Vse deduje moj prijatelj, če bo maščeval mojega sina. Moj drugi sin bo razdedinjen, ker noče maščevati svojega brata.«

11. Ladja vozi tovor petih trgovcev, ki ga imajo v solastnini. Ladjo ugrabijo skupaj z enim trgovcem-solastnikom. Ta trgovec plača ugrabiteljem 10000 sestercev odkupnine, da reši sebe in tovor. Komentiraj!

Če je bila ladja odkupljena od ugrabiteljev morajo k temu prispevati vsi. Če pa so ugrabitelji oškodovali samo tovor tistega ki je bil ugrabljen in je ugrabljeni odkupil svoje blago, ostalim ni treba sorazmerno prispevati

12. Stipulator si s stipulacijo da od promisorja (dolžnika) obljubiti denar, ki ga ima promisor spravljenega pri sebi v svoji blagajni. Naslednji dan je denar iz blagajne ukraden. Kaj lahko stori stipulator? (344)

Če je bil denar ukraden brez promisorjeve (dolžnikove) krivdo, potem stipulatorju ne dolguje ničesar.

13. Lastnik zemljišča v svojo stavbo vgradi tuje gradivo. Komentiraj kakšne tožbe ima lastnik vzdanelega gradiva. (183)

Načeloma vse kar je trdno spojeno z zemljiščem pripada lastniku zemljišča. Vendar pa lastnik tramu ne preneha biti njegov lastnik. V tem času ne more naperiti ne rei vindicatio ne actio ad exhibendum, ker Zakonik XII. plošč določa, da tistega, ki je vzdal tuj tram ni mogoče prisiliti da bi ga vzel iz zgradbe ampak mora plačati njegovo dvojno vrednost. Če ej bil graditelj dobroveren je s tem postal lastnik tramu, če je bil zloveren pa je lastnik lahko naperil še rei vindicatio takrat ko je bila stavba porušena.

14. B si že dolgo želi fotoaparat. A ga vidi po polovični ceni in ga kupi za B-ja. Kakšno je razmerje med njim? Tožbe.

Med A-jem in B-jem nastane poslovodstvo brez naročila, ker A ni imel nobenega mandata od B-ja. A lahko zahteva povrnitev potroškov, ki jih je imel zaradi poslovodstva brez naročila s tožbo *actio negotiorum gestorum contraria*, vendar mora B povrniti potroške samo če je posel ustrezal njegovi volji in je bil zanj koristno začeti. A ne more zahtevati potroškov če s svojim poslovanjem ni hotel zavezati gospodarja, ampak je stvar kupil v darilnem namenu.

****15. Dva nelastnika kupita isto stvar. Kdo ima prednost? Tožbe.**

16. A je v dobri veri kupil ukradenega sužnja, ki je kmalu pobegnil. Ali ga lahko A priposestvuje? Navedi vse pogoje za uspešno priposestvovanje. (knjiga, str. 162)

Ne, ker priposestvovanje ukradene stvari ni mogoče in je tudi dobroverni posestnik ne more priposestvovati. Na taki stvari se priposestvovanje sploh ne more začeti dokler ne pride nazaj v lastnikovo posest. Priposestvovanje premičnin je bilo zato zelo omejeno. Pogoji za uspešno priposestvovanje:

- res habilis* – stvar mora biti taka, da jo je mogoče priposestvovati (*ni mogoče priposestvovati meje med zemljišči, ukradenih ali nasilno pridobljenih stvari, fiskalne in cesarjeve stvari, stvari varovancev in nedoletnih oseb*),
- iustus titulus* – pravni naslov na podlagi katerega se prenese lastnina mora biti resničen,
- bona fides* – dobroverni priposestvovalec mora biti v dobri veri da s pridobitvijo lastnine ni storil nobene krivice
- possessio* – priposestvovala sta lahko samo dobroverni posestnik in bonitarni lastnik
- tempus* – priposestvovalna doba je 2 leti za zemljišča in 1 leto za ostale stvari

17. A je ukradel ovco in jo prodal B-ju, ki je postal dobroverni posestnik. Pozneje je B izvedel, da prodajalec ni bil lastnik. Ali bo B lahko priposestvoval ovco? Kako je z mladiči in volno?

B ne bo mogel priposestvovati ovce, ker ukradenih stvari ni mogoče priposestvovati. Na mladičih in volno pa bo pridobil lastninsko pravico s separacijo (*ločitevijo*)

18. A je s silo pregнал z zemljišča B-ja. B je zbral sorodnike in na silo pridobil zemljišče nazaj. Komu bo pretor nudil varstvo in kakšno pravno sredstvo bo dal na voljo?

Z *interdictum de vi cottidiana* je B dosegel da mu je A vrnil posest, ki jo je od B-ja pridobil z navadno silo, razen če je ni B že prej viciozno pridobil posest od A-ja (ugovor relativne vicioznosti). A lahko silo zavrne s silo.

Z *interdictum de vi armata* je B dosegel da mu je A vrnil posest, ki jo je B-ja pridobil z oboroženo silo, tudi če je B pridobil viciozno pridobil posest od A-ja (ni ugovora relativne vicioznosti). A ne more opravičiti uporabe orožja čeprav je bila B-jeva posest viciozna

19. A proda B-ju obolelega konja, ki kmalu pogine. Še prej pa okuži ostalo B-jevo živino. Kaj svetuješ B-ju Upoštevaj dobrovernost, zlovernost? (primeri 560, 569)

Če je bil A dobroveren in ni vedel da je bil konj bolan, mora B-ju na temelju kupoprodajne pogodbe povrniti samo tisto, za kolikor manj bi B stvar kupil, če bi vedel da je taka.

Če je bil A zloveren in je vedel da je bil konj bolan, potem je B-ja prevaral in mu je moral povrniti vso škodo, ki mu je nastala zaradi kupoprodajne pogodbe. Če je bolni konj okužil še ostalo živino mora A povrniti B-ju interes, ki ga ima B na tem, da bi mu bila prodana zdrava žival.

Edikt kurulskih edilov ustanovi posebne določbe glede prodaje živine – in sicer to, da je treba napake živine javno napovedati. Prodajalec je bil za napake odgovoren če jih je poznal ali ne. Kupec je lahko zoper prodajalca v 6 mesecih naperil *actio redhibitoria* zaradi napak ki so se pokazale po izročitvi stvari. Zahteval je razdor pogodbe.

****20. A prosi B-ja, da ga z vozom pelje v Rim. Med potjo B konja tako priganja, da konju spodrsne in si zlomi nogo. Ali lahko B terja od A-ja odškodnino za konja? Kako je s plačilom cestnine?**

Cestnino mora plačati B če je vedel da bo šel po cesti, kjer je treba plačati cestnino.

21. A izroči B-ju svojo stvar, ki je res *mancipi*, s tradicijo. Ali B lahko postane lastnik?

Lahko ampak šele potem ko preteče priposestvovalna doba. Dokler priposestvovalna doba teče ga pretor varuje kot bonitarnega lastnika.

22. A ukrade B-jevega konja. Kako je z lastninsko pravico?

Lastninska pravica še vedno obstaja. Še vedno je lastnik B.

23. A prepusti B-ju sekiro v prekarij. Kako je s prekarijskim razmerjem?

B ima kot pekarist posebno varstvo zoper vsakogar razen zoper *pecario dansa*. *Pecario dans* da pekaristu stvar v neodplačno rabo in jo lahko vzame nazaj kadarkoli hoče.

****24. A v dobri veri kupi zemljišče od nelastnika B-ja, ki mu ga tudi prepusti, nato pa vzame isto zemljišče od lastnika C-ja v zakup. Kako je s posestvijo, kako z lastninsko pravico na zemljišču?**

25. Lastnik A shrani pri B-ju svojo stvar, nakar mu isto stvar proda. Kako je s posestjo? Kako je z lastninsko pravico pred in po sklenitvi kupne pogodbe?

B je samo imetnik stvari, stvar ima v fizični oblasti (ima corpus) nima pa posestne volje (nima animusa) zato ni posestnik in nima posestnega vastva. B-ju lastnik A stvar proda, pridobi B še animus. To se imenuje brevi manu traditio ali izročitev na kratko roko.

26. Tacija izroči Mevijevega sužnja A-ju. Ko Mevij toži A-ja na vrnitev, da A sužnja C-ju, ki pa ga ubije. Proti komu lahko naperi Mevij vindikacijsko tožbo? Utemelji! (203)

Mevij lahko naperi rei vindicatio tožbo zoper A-ja. A je fiktivni posestnik, zoper katerega se naperi tožba.

27. A naroči B-ju, naj mu kupi stvar. B to tudi stori. Kdaj postane A lastnik stvari?

Med A-jem in B-jem je obligacijsko razmerje mandat. A postane lastnik stvari takrat ko mu B s izroči (tradira) stvar in nanj prenese vse obveznosti in upravičenja, ki jih je zanj prevzel.

28. A in B (ki je oskrbnik) sta kupila neko stvar in ta stvar je bila izročena B-ju. Kdo je postal lastnik stvari? (105)

A je postal lastnik stvari, ker po Justinijanovem pravu velja da lahko vsakdo pridobi lastninsko pravico in posest za drugega, pa če drugi zato ve ali ne.

29. B je s silo odvzel stvar A-ju (lastniku), B-ju pa jo je s silo odvzel C. Ali bo B uspešno naperil interdikt zoper C-ja? Kakšno pravno sredstvo ima na voljo lastnik A, da bo prišel nazaj do svoje stvari? Proti komu ga lahko naperi?

Da. B lahko uspešno naperi interdictum de vi zoper C in posest bo dobil povrnjeno nazaj. A ima na voljo rei vindicatio. To je lastninska tožba, ki jo naperi lastnik stvari, ki svoje stvari nima v posesti zoper tistega, ki stvar ima v posesti, tožba zasleduje stvar, lahko se jo naperi zoper tistega, pri katerem se stvar najde.

30. A je kupil stvar od lastnika B v prepričanju, da je B nelastnik. Ali bo sme priposestvovati ali ne?

Lahko, zato, ker je važnejše dejansko stanje, kot pa osebno prepričanje. A postane lastnik, čeprav misli da stvari ni kupil od lastnika, če mu je stvar v restnici izročil lastnik.

31. Mož podari ženi briljanten prstan. Ali bo tradicija veljavna?

Ne, ker so darila med zakoncema nična.

32. Ali postane divja žival, ki smo jo tako ranili, da se da ujeti, naša. (78)

Divja žival postane naša last samo, če jo ujamemo.

33. A je postavil hišo na B-jevem zemljišču. Kako je z lastninsko pravico hiše?

Lastninsko pravico na hiši dobi B po načelu superficies solo credit.

34. A vdela B-jev diamant v svoj prstan. Ali lahko B naperi zoper A-ja kakšno tožbo na vrnitev diamanta?

Dokler je diamant vdelan v prstan B ne more uveljavljati lastninske pravice na svojem diamantu, ker lastninska pravica na diamantu miruje. B mora zoper A-ja najprej naperiti actio ad exhibendum, to je predložitvena tožba, s katero zahteva ločite prstana in diamanta. Ko sta stvari ločeni lastninska pravica na diamantu spet oživi in B lahko naperi rei vindicatio.

35. A-jevo zemljišče meji na B-jevo zemljišče in oba sta lastnika teh sosednjih zemljišč. A ima na svojem zemljišču kamnolom in drobci kamenja letijo na B-jevo zemljišče. Katero tožbo ima B in ali jo bo sploh lahko naperil zoper A-ja?

Gre za imisije, prekomerne posege v tujo lastninsko pravico. Lastnik B ni dolžan trpeti tega, da iz A-jevega zemljišča letijo drobci kamenja na njegovo zemljišče. B sicer ne more prepovedati A-ju uporabljanja zemljišča, lahko pa mu prepove delovanje, ki povzroča imisije. Zoper A-ja lahko B naperi negatorno tožbo

****36. A je neko svojo res Mancipi prodal in jo samo izročil B-ju. Ta jo je nato posodil C-ju. Po C-jevi smrti jo je C-jev dedič F, ki jo je smatral za C-jevo stvar (torej je mislil, da jo je podedoval), prodal in jo tradiral (ali Mancipiral) D-ju., ki jo je pridobil v dobri veri in s tem postal bonae fidei possessor. Kaj se zgodi? Kdo je lastnik?**

37. A izroči umobolnemu B-ju, ki pa je v tistem trenutku miren in ga ima za duševno zdravega, posest. Ali bo B pridobil posest? Ali jo je A izgubil? (111)

Umobolni B ne bo pridobil posesti, A pa je posest izgubil.

38. A je izgubil neko stvar in ne ve, kje je. Ali jo je zato nehal posedovati?

Da. Če tisto kar posedujemo izgubimo tako, da ne vemo kje je, prenehamo posedovati.

39. A je B-ju zaupal svojo stvar, da bi jo ta v njegovem imenu izročil C. B pa je stvar v lastnem imenu izročil D-ju.

D ne bo pridobil na stvari lastninske pravice, ker nihče ne more na drugega prenesti več pravic kakor jih ima sam. A lahko toži B-ja zaradi tatvine.

40. A je pasel ovce. Prišli so volkovi in mu jih uplenili. B je imel posebno trenirane pastirske pse in je volkove zasledoval ter jim meso tudi odvzel. Kdo je lastnik tega mesa? Ali je to meso lahko predmet okupacije?

Lastnik mesa je A, ker odvzeta stvar ostane lastnikova tako dolgo časa, dokler jo je mogoče stvar dobiti nazaj. B si ne more prilastiti mesa. Če si ga prilasti ima A zoper njega tožbo iz naslova tatvine (actio furti in conductio furtiva). A ga lahko toži tudi s predložitveno tožbo in potem z rei vindicatio.

42. A je postavil na B-jevem zemljišču montažno hišico. Kako je z lastninsko pravico na njej?

Šteje se kot da je montažna hišica premična, zato ima lastninsko pravico na hišici še vedno A.

43. A je prebival v B-jevi stavbi in je kot dobroverni posestnik vzdal nova okna in vrata. Ko je lastnik B pridobil stavbo nazaj, je odstranil okna in vrata. Ali jih lahko A zahteval povračilo potroškov?

Če je A vzdal okna in vrata ker je bilo to nujno (nujni potroški) ali ker se je s tem povečala uporabnost in koristnost stvari (koristni potroški) bo dobil potroške povrnjene. Če pa je vzdal okna in vrata zato da je stvar izgledala lepše (potroški za olepšavo) pa je imel ius tollendi – pravico odvzeti stvari tisko, kar sem ji dodal, vendar se stvar zaradi tega ne sme postati slabša kot je bila prej.

45. A mora B-ju vrniti denar, namesto denarja mu vrne uro. B-ju je ura kasneje evincirana. Katero tožbo lahko naperi zoper A-ja?

Gre za dajatev namesto plačila. Velja kot da bi bila med A-jem in B-jem sklenjena kupoprodajna pogodba, zato ima B na voljo vse tožbe iz kupoprodajne pogodbe. Zoper A-ja naperi actio empti, in zahteva povračilo interesa, ki ga ima na tem da bi stvar obdržal v posesti.

46. A je prodal hišo z zemljiščem B-ju, C pa ima užitek na zemljišču. Katere tožbe izhajajo iz te situacije?

47. A je sosedu želel pokriti streho zaradi bližajoče nevihte. Pri tem je po nesreči razbil kip. Pojasni nastalo razmerje, morebitne tožbe, odškodnine!

48. A je B-ju plačal 1000 sestercev za osvoboditev njegovega sužnja. B ga ni osvobodil. Pojasni razmerje in pravne zahteve!

49. A je B-ju prodal sužnja in ga odsvojil z mancipacijo, pri kateri ni bilo zadostno število prič. Pojasni lastninsko pravico in kakšno pravno varstvo ima B!

50. A je ukradel neko stvar in jo dal v zastavo B-ju. Pojasni razmerje med njima in njune zahteve!

51. A je B-ju ukradel konja in ga prodal C-ju. Ali je kupo-prodajna pogodba veljavna. Kakšne tožbe ima C, če mu B odvzame konja.

52. Dedič A je plačal B-ju nek zapustnikov dolg, ker ni vedel, da ga je pokojni že poravnal. B je znesek sprejel. Pojasni, razloži! <približno>

54. Mizar naredi postelje za A-ja in jih postavi na javni prostor. Edil jih z ukazom uniči in polomi. Kdo trpi škodo? Komentiraj. Možne tožbe.

55. Ticij proda A-ju Tomaževo zemljišče. Kasneje Ticij confusione postane lastnik zemljišča in ga kasneje proda B-ju. A ga ne priposestvuje. Kaj toži A?

56. A zastavi B-ju za potovanje, C-ju popravilo hiše in D-ju za nakup sužnja, svoje zemljišče. Kako se poplačajo?
57. 3 dediči, 1 dedinja, ki umre - možne rešitve; substitucija, transmisija, akrescenca
58. A je zastavil svojo hišo B-ju. Med trajanjem zastavne pravice hiša pogori, A proda zemljišče C-ju, C pa tam zgradi novo hišo. Kaj je z zastavno pravico? Svetuj B-ju.
59. A je B-ju izročil 20 gladiatorjev tako, da sta se dogovorila, da mu da za vsakega, ki se vrne živ 20, če pa umre – 1000. Kakšno je to razmerje? Kako A iztoži plačilo, če mu B noče plačati? (primer 586)
60. A je B-ju ukradel neko stvar. Ker ga je bilo strah, da ga bodo odkrili je stvar hranil pri Meviji. Kdo lahko od Meviji zahteva stvar in s katero tožbo?
61. Sempronij je Ticiju prepustil v užitek določen denarni znesek. Naslednji dan so mu ga ukradli. Opredeži razmerje. Kdo trpi škodo? utemelji morebitne tožbe.
62. A da B-ju v shrambo 100 zlatnikov, kasneje mu dovoli, da jih porabi. Še preden jih B porabi, mu jih nekdo ukrade. Kakšno je razmerje med A in B? Kdo trpi nastalo škodo?
63. A s stipulacijo obljubi B-ju sužnja ali denar do določenega roka. Suženj pred iztekom roka umre. Kaj lahko zahteva B?
64. A da B-ju 10 zlatnikov, da bi ta osvobodil sužnja. B tega ne stori. V kakšnem razmerju sta A in B? Kaj svetuješ A-ju?
65. A je B-ju prodal konja. Obljubil mu je, da ga bo učil jahati. Konja mu je A izročil, jahati pa ga ni učil čes, da nima časa. Za katero razmerje gre? Kaj lahko stori B? (približno)